

Internetowa mikrospołeczność akademicka na przykładzie Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie

Lesław H. Haber

W 2000–2001 w Akademii Górniczo-Hutniczej zostały przeprowadzone pionierskie badania o charakterze interdyscyplinarnym (politologia, socjologia, psychologia, filozofia, pedagogika) dotyczące procesów kształtowania się zrębów społeczeństwa informacyjnego. Eksplorację empiryczną przeprowadzono w pierwszym w skali kraju studentkim miasteczku internetowym, którego pomysłodawcą i realizatorem był Rektor AGH prof. zw. dr hab. inż. Ryszard Tadeusiewicz. W referacie przedstawiono założenia badań, ich realizację, jak również ważniejsze wnioski. Głównie skoncentrowano się na wydzieleniu parametrycznych indyktorów wskazujących na proces inicjowania się mikrospołeczności informacyjnej, w oparciu o znajomość zakresu działania i wykorzystania technologii informacyjnej, w tym Internetu, poprzez zdiagnozowanie możliwości i barier w dalszym rozwoju.

Prowadząc nabór studentów w roku akademickim 2001–2002, Akademia Górniczo-Hutnicza pozyskała co czwartego studenta za pomocą witryny internetowej AGH. W ten sposób Internet jako nowe medium stosowane w polityce rekrutacyjnej kandydatów na studentów wyprzedził wielokrotnie tradycyjne źródła informacji jak: akcje promocyjne AGH prowadzone przez pracowników uczelni, ogłoszenia prasowe, zamawiane audycje radiowe, plakaty itp.

Podany przykład pozwala na sformułowanie dwojakiego rodzaju wniosków. Wniosku węższego zasięgu o wyraźnie utylitarnym charakterze dotyczącym traktowania Internetu jako nowego instrumentu medialnego – uczelnianego „e-promotion” w pozyskiwaniu przyszłych kandydatów na studentów wśród ogólnopolskich młodzieżowych użytkowników sieci. Koszt opracowania witryny internetowej był z pewnością o wiele niższy niż koszty tradycyjnych akcji promocyjnych. Aspekt utylitarny wynika stąd, że niższe koszty nowych rozwiązań medialnych powodują o wiele większe efekty w stosunku do dotychczasowych – tradycyjnych metod pozyskiwania kandydatów na studentów.

Kolejny wniosek ma charakter szerszej generalizacji i w oparciu o przytoczony przykład wskazuje na inicjowanie procesów kształtowania się polskiego społeczeństwa informacyjnego, którego podstawę organizującą, stanowi umiejętność i zakres

wykorzystania technologii informacyjnej, w tym Internetu dla różnego typu aktywności ludzkiej: zawodowej, edukacyjnej, informacyjnej czy rozrywkowej. Tym samym można założyć, że grupą inicjującą ten typ społeczeństwa mogą być internauci – studenci I roku, którzy za pomocą nowych, interaktywnych technologii informacyjnych, jak: e-mail, strony WWW, nie opuszczając swojego komputera, mogli podjąć decyzje i zrealizować je. W tym wypadku mamy do czynienia ze zjawiskiem o charakterze socjocentrycznym, w którym Internet występuje nie tylko jako środek przekazu, ale jednocześnie jako środek łączności interaktywnej – „lepiszcze” dotychczasowych lub nowo powstałych grup społecznych, poprzez pozyskiwanie nowych członków o wspólnych zainteresowaniach, normach postępowania czy wzorach zachowania, np. stałe odtwarzanie społeczności studenckich poprzez nabór kandydatów.

Przedstawione wnioski zarówno o charakterze utylitarnym jak i socjocentrycznym wskazują, że innowacyjne technologie informacyjne, w tym Internet, wprowadzają nowe relacje cywilizacyjno-kulturowe w dotychczasowym funkcjonowaniu organizacji, instytucji, jak również tworzą przesłanki dla kształtowania się nowych struktur społecznych umownie określanych społeczeństwem informacyjnym.

Z heurystycznego punktu widzenia sformułowane tezy o inicjowaniu się społeczeństwa informacyjnego rodzi następujące kwestie badawcze:

- Jakie siły i mechanizmy wpływają na transformacje struktur społecznych? Innymi słowy chodzi o określenie podłoża i genezy kształtowania się społeczeństwa informacyjnego.
- Jaka jest struktura społeczeństwa informacyjnego? Czy można ją charakteryzować w kategoriach homogennych czy heterogennych? Jakie występują w tym zakresie relacje między mikrospołecznościami, których wielość może w znaczący sposób determinować procesy jakościowej ewolucji lub zmiany społecznej zachodzące w globalnych strukturach społecznych?
- Jaki wpływ będzie posiadał kształt i charakter społeczeństwa informacyjnego na relacje wewnętrzne i zewnętrzne, tzn. zarówno między członkami tej samej społeczności jak i w stosunku do społeczności innego typu? Jest to jednocześnie problem oceny znaczenia zakładanych i rzeczywistych, jawnych i ukrytych, pozytywnych i negatywnych funkcji realizowanych w ramach społeczeństwa informacyjnego i ich skutków cywilizacyjnych i kulturowych.
- Czy można empirycznie wyodrębnić przesłanki wskazujące na inicjowanie się mikrospołeczności informacyjnej w oparciu o znajomość zakresu działania i wykorzystania technologii informacyjnych, w tym Internetu poprzez identyfikowanie możliwości i barier w dalszym rozwoju?

Każda z przedstawionych kwestii może stanowić podmiot doniosłych wielotomowych analiz naukowych. Jednak ze względu na ograniczony charakter referatu skoncentruję się na czwartej części, w której istotną rolę odgrywa empiryczna analiza uzyskanego materiału badawczego.

W Akademii Górniczo-Hutniczej im. St. Staszica w Krakowie, jako pierwszej uczelni w kraju, w 1997 roku, z inicjatywy J. M. Rektora AGH prof. zw. dr hab. inż. Ryszarda Tadeusiewicza został zainicjowany „eksperyment internetowy”. Jego idea związana była z programem opracowanym przez J. M. Rektora pod hasłem „Bądź Kolumbem Cyberprzestrzeni”, polegającym na upowszechnieniu wśród społeczności akademickiej – studentów, nauczycieli akademickich, pracowników uczelni, dostępu do Internetu traktowanego jako nowoczesne narzędzie pracy charakterystyczne dla kształtującego się społeczeństwa informacyjnego.

Konkretnym działaniem było sieciowe połączenie obiektów dydaktycznych uczelni z domami studenckimi Miasteczka Akademickiego AGH. Część domów studenckich, które zostały podłączone do sieci, stworzyła naturalne „laboratorium badawcze” do obserwowania cywilizacyjnych i kulturowych zjawisk związanych zarówno z uwarunkowaniami technologicznymi jak i społecznymi, które wystąpiły wśród pierwszych użytkowników – studentów i pracowników w trakcie posługiwania się nowym narzędziem informacyjnym jakim był Internet.

Jego wieloaspektowe zastosowanie w zakresie pracy, edukacji, informacji, rozrywki, wyzwoliło wśród użytkowników sieci wielość różnorodnych form zachowań, postaw, działań, które można traktować zarówno w kategorii zjawisk pozytywnych, ale również i negatywnych.

Aktualnie „miasteczko internetowe” AGH traktowane jako mikrospołeczność może stanowić poligon doświadczalny, unikalny w skali kraju do prowadzenia szeroko pojętych eksploracji interdyscyplinarnych o charakterze technicznym, ekonomicznym, społecznym, medycznym, prawnym itp. Badania te mogą stanowić punkt wyjścia do diagnozowania, prognozowania zjawisk, zmian cywilizacyjno-kulturowych wynikających z kształtowania się modelu struktur społecznych nowego typu związanych z wykorzystaniem technologii informacyjnej – „społeczeństwa informacyjnego”.

Poznawczo ważnym jest identyfikacja momentu transformacji struktury społecznej z jej procesami, mechanizmami i funkcjami charakteryzującymi jakościową ewolucję w kierunku społeczeństwa informacyjnego. Kwestie te w aspekcie teoretycznym znajdują odbicie w szeregu publikacjach zagranicznych, jak również w coraz większym zakresie w opracowaniach polskich. Natomiast brak jest zweryfikowanych wzorów analiz empirycznych prezentowanych zjawisk, które mogłyby stanowić punkt odniesienia do kształtowania koncepcji badań dynamiki tych zmian.

Z tego tytułu inicjatywę J. M. Rektora AGH, dotyczącą podjęcia szerokich – wieloaspektowych badań nad kształtowaniem się zjawisk społecznych – kulturowych – cywilizacyjnych, związanych z formowaniem się nowego ładu społecznego opartego na technologii informacyjnej, można uznać za pionierską w skali kraju, a jak podkreśla wybitny znawca problematyki – prof. zw. dr hab. T. Goban-Klas, za innowację w skali świata.

Jednocześnie podjęty temat badawczy wyzwolił możliwości integracji dyscyplinarnej, łącząc socjologów, psychologów, filozofów, politologów i pedagogów – pra-

owników Wydziału Nauk Społecznych AGH, we wspólnym poszukiwaniu paradygmatu badań, jak również odpowiadającym mu aplikacjom teoretycznym i empirycznym.

W realizowanym projekcie badawczym przyjęto założenie, że społeczeństwa informacyjnego nie można traktować jedynie w kategoriach statystycznego modelu heurystycznego, lecz należy uwzględnić również model dynamiki zmian, których rozwój ma nieokreślone continuum czasowe uwarunkowane nieprzewidywalnymi parametrami otoczenia, w którym te procesy zachodzą. Wskazuje to na perspektywiczną wieloetapowość podjętych badań do 2010 roku.

Prezentowane w niniejszym opracowaniu rezultaty badawcze dotyczą przełomu 2000–2001 roku i należy je traktować w kategoriach wstępnego sondażu stanowiącego punkt wyjścia do dalszych poszerzonych badań o charakterze interdyscyplinarnym.

W podjętej eksploracji badawczej pod moim kierownictwem uczestniczyli:

- zespół analityczny w składzie: prof. AGH dr hab. Ignacy S. Fiut, dr Agata Maksymowicz, dr Łucja Kaprańska, dr Andrzej Augustynek, dr Janusz Feiner, dr Leszek Porębski;
- zespół organizacyjny w składzie: mgr Maria Kogutowska, Urszula Kochaniak, Anna Krzywda. Badania ankietowe wspomagane były przez: dr Reginę Artymiak, dr Wandę Takuską-Mróż, mgr Marzenę Mamak-Zdanecką.

W pierwszym etapie badań (2000–2001) zakładano, że głównym podmiotem badań będą studenci, którzy mieszkają w Akademikach AGH z podłączoną siecią internetową, których przestrzenne zlokalizowanie umownie określono jako „Studencie Miasteczko Internetowe AGH”. Był to wyraźnie celowy dobór próby badawczej związany ze wszystkimi konsekwencjami braku reprezentatywności w stosunku do ogółu cech demograficznych studentów AGH. Wynikało to z faktu założonego celu na tym etapie badań, polegającego głównie na rozpoznaniu zbiorowości Internautów, określeniu ich parametrów, odrębności, możliwości integracji, systemów komunikacji itp. Należy podkreślić, że dobór próby badawczej uzależniony był tylko od miejsca zamieszkania i zlokalizowania w nim studentów pochodzących z różnych wydziałów. Innymi słowy, zmienna niezależna – miejsce zamieszkania – wprowadziła przypadkowość doboru próby ze względu na takie cechy jak płeć i wydział. Dlatego w części analitycznej wniosowania, które będą odnoszone do opinii studentów konkretnych wydziałów, nie należy traktować jako możliwość generalizowania wniosków w stosunku do całego wydziału. Podkreśla się, że przeprowadzone badania i otrzymane wyniki do tego nie upoważniają. Dotyczą one obrazu społecznego tylko wydzielonej grupy – mieszkańców akademików z podłączonym Internetem – traktowanych jako mikrospołeczność internetowa i to głównie w stosunku do niej odnoszą się opinie, oceny, wnioski, postulaty itp.

Charakteryzując przyjęte metody i techniki w I etapie badań, należy odnieść się do głównej metody i jej empirycznych implikacji. Jako stałe postępowanie badawcze niezależnie od etapu badań, przyjęto metodę badań terenowych charakterystyczną dla

nauk z zakresu antropologii kulturowej, w tym również wielu nauk społecznych. Stosowanie tej metody poprzez monograficzne odniesienia pozwala na korelowanie teorii zjawiska – modelu przebiegu z jego praktycznymi egzemplifikacjami – „społecznymi artefaktami” w postaci zdarzeń, procesów, faktów występujących w badanej rzeczywistości społecznej. Metoda ta może być wspierana dodatkowym postępowaniem badawczym w postaci sondażowego rozpoznania zjawisk, jak również badaniami właściwymi pozwalającymi na uchwycenie stałych i specyficznych tendencji towarzyszących stale obserwowanemu zjawisku. Jako technikami wspomagającymi przyjętą metodę, posłużono się trzema kwestionariuszami ankiet: dla studentów I roku, studentów III roku i pracowników AGH. W pełni wykorzystano dostępną dokumentację służbową, jak również przeprowadzono analizę psychologiczną w postaci testu osobowego H. Eysenca.

W sumie badaniami objęto 1358 studentów z I roku, 861 osób z III roku i 500 pracowników AGH. Do dalszej analizy zakwalifikowano 880 poprawnie wypełnionych ankiet przez studentów I roku, 531 ankiet studentów III roku i 365 ankiet nauczycieli akademickich i pracowników AGH. Ogółem na uzyskany materiał analityczny składało się 1776 ankiet, które stanowiły 63% populacji badanej do zaplanowanej.

Interpretacja analityczna postawionego problemu koncentrowała się na pochodzącym z badań empirycznych materiale z uwzględnieniem aspektów: psychologicznych, socjologicznych, filozoficznych, pedagogicznych i politologicznych.

W etapie wstępnym założono, że o kwalifikacji badanej zbiorowości do jej określenia jako „internetowa mikrospołeczność” decydują takie desygnaty jak:

- umiejętność posługiwania się technologią informacyjną;
- dostęp do jej użytkowania;
- specjalistyczne umiejętności w zakresie jej przetwarzania.

Wszystkie wymienione warunki spełnia wydzielona populacja, która w 96% umie posługiwać się komputerem, ma do niego stały dostęp zarówno na uczelni, jak i w akademikach. Konsekwencją tego stanu rzeczy jest posiadanie umiejętności w zakresie korzystania z Internetu, którą deklaruje 63,6% studentów I roku i 80,5% studentów III roku.

Obsługa komputera wiąże się z umiejętnością sprawnego korzystania z pakietu Microsoft Office (w granicach 50%), innych programów użytkowych oraz gier sieciowych, w których przodują studenci I roku – 41, 0% w stosunku do 22,4% studentów III roku.

Umiejętność obsługi Internetu i jego wykorzystanie wyraźnie dzieli badanych studentów i jednocześnie wskazuje na rolę uczelni jako środowiska promującego wiedzę i praktykę w zakresie posługiwania się technologiami informacyjnymi. Dowodem tego są większe wybory wykorzystania Internetu przez studentów III roku – w granicach 90%, niż studentów I roku – około 50%.

W zdecydowanej większości opinii Internet wykorzystywany jest do celów poczty elektronicznej, zdobywania różnych informacji, automatycznego przeglądania stron i witryn WWW oraz uczestnictwa w grupach dyskusyjnych. Co czwarty bada-

ny, Internet wykorzystuje dla stałych kontaktów z uczelnią, uczestnictwa w grach sieciowych oraz oglądania erotyki.

Badani studenci AGH są wyraźnie wyróżniającą się zbiorowością informacyjną na tle społeczeństwa polskiego. Otóż dane uzyskane w 2001 roku przez Pentor, wskazują, że 17% badanych Polaków dysponuje własnym komputerem, a 15% ma dostęp do Internetu [8: s. 40]. W strategii rozwoju Polski zakłada się, że w 2010 roku około 50% gospodarstw domowych będzie miało dostęp do Internetu [5: s. 48]. Traktując przedstawione dane jako empiryczny układ odniesienia, można stwierdzić, że badani studenci AGH znacznie wyprzedzili podane wskaźniki i stanowią realną, empirycznie wyodrębnioną, pierwszą w Polsce, mikrospołeczność informacyjną, traktowaną jako zrab przyszłego polskiego społeczeństwa informacyjnego.

Psychologicznym aspektem badań była ocena możliwości wystąpienia uzależnień internetowych, jak również wpływ interaktywnych mediów na kształtowanie się specyficznych zachowań osobowych. Na tym etapie badań o wyraźnie pilotażowym charakterze, trudno jednoznacznie odnieść się do tego problemu. Faktem jest, że duża część studentów (I rok – 37,4%, III rok – 53,7%) codziennie korzysta z Internetu, co może rodzić podejrzenie o możliwości wystąpienia uzależnień o wyraźnie chorobowym podłożu. Niemniej, nie mając rozpracowanej struktury wykorzystania Internetu, nie można stwierdzić czy zjawisko to jest spowodowane wysoką aktywnością edukacyjną studentów, czy też wynikiem własnych osobistych zainteresowań – uprawianiem hobby internetowego. Sondażowe badania „Inwentarzem Osobowym H. Eysencka” wskazały, że ekstrawertycy częściej niż introwertycy posługują się komputerem oraz posiadają znaczne umiejętności w korzystaniu z Internetu, szczególnie w zakresie gier sieciowych, programów edukacyjnych, czy śledzenia witryn internetowych AGH. Dane te mogą stanowić podstawę dla podjęcia kompleksowych badań nad kształtowaniem się osobowości informacyjnej przyszłego obywatela społeczeństwa informacyjnego.

Dylematem socjologicznym był problem traktowania mikrospołeczności informacyjnej jako wykształconej grupy społecznej nowego typu, stanowiącej podstawę dla formowania nowych struktur społecznych – społeczeństwa informacyjnego. Jako kryteria analityczne potraktowano możliwości wystąpienia interakcji – styczności, ich częstotliwość, typ, stopień trwałości i granice odrębności. Wskaźnikiem empirycznym była umiejętność posługiwania się e-mailem. Nawiązywanie za jego pomocą kontaktów społecznych, ich częstotliwość, jak również możliwość wystąpienia bezpośrednich znajomości i ich trwałość. Pytano również, czy zdaniem badanych Internauci wyróżniają się wśród innych ludzi. Aktualne wyniki badań nie dostarczają dowodów na możliwość traktowania mikrospołeczności informacyjnej jako grupy w sensie socjologicznym. Wprawdzie około 45% studentów z I roku i 62% z roku III, traktuje Internet jako potencjalne źródło nowych i częstszych kontaktów, ale do bezpośrednich – osobistych spotkań dochodzi w granicach 5%. Czyli stosunkowo niewielka ilość styczności wirtualnych przekształca się w styczności społecz-

ne, tworząc przesłanki dla kształtowania się socjologicznej grupy internautów. Z pewnością, czynnikiem utrudniającym powstawanie grupy będą ich specyficzne cechy, które zdaniem badanych, odróżniają internautów od ogółu ludzi, jak:

- pasja komputerowa przechodząca w uzależnienie,
- izolacja od realnego świata poprzez zwiększoną częstotliwość przebywania w cyberprzestrzeni,
- trudności w nawiązywaniu osobistych – bezpośrednich kontaktów, które w wymiarze wirtualnym nawiązują bez żadnych zahamowań,
- monotematyczność prowadzonych rozmów, które głównie dotyczą najnowszych trendów w zakresie technologii informacyjnej. Powoduje to brak komunikatywności w innych płaszczyznach zainteresowań czy tematach dyskusji.

Należy zaznaczyć, że podane podobieństwa nie znalazły zbyt dużo wyborów (prawie 84% nie udzieliło odpowiedzi), stąd należy je traktować w sposób wskaźnikowy, jako punkt wyjścia do przyszłych badań.

Aspekt filozoficzny związany był z oceną nowego narzędzia pracy jakim jest Internet w kształtowaniu nowych wartości, stosunków pracy jak również barier w jego upowszechnianiu. Starano się również rozpoznać stosunek badanych do stosowanych systemów komunikacji sieciowej i wynikających stąd konsekwencji dla transformacji układów społecznych. W tym wypadku badania zostały poszerzone o grupę pracowników AGH, w tym nauczycieli akademickich i pracowników administracji. Na wstępie założono, że komputer, a wraz z nim Internet staje się podstawowym narzędziem pracy – siłą wytwórczą nowej cywilizacji informacyjnej. Jego odrębność jak i unikalność w stosunku do poprzednich środków pracy polega na daleko posuniętej unifikacji, która umożliwia posługiwanie się komputerem każdemu, niezależnie od profesji zawodowej, branży, działu gospodarki narodowej, położenia geograficznego, stopnia wykształcenia czy miejsca w społecznej hierarchii stanowisk [3: s. 27]. Takiego narzędzia w dziejach cywilizacji jeszcze nie było: rolnictwo cechowało się zróżnicowanym sprzętem w zależności od uprawy, cyklu produkcyjnego, stopnia zmechanizowania; w industrializacji istotną rolę odgrywały maszyny parowe, silnikowe, elektryczne itp. występujące w różnych odmianach w zależności od specyfiki przemysłu, np. wydobywczego, przetwórczego, elektromaszynowego, hutniczego itp. Konsekwencją zmian cywilizacyjnych muszą być zmiany w dziedzinie kultury, etyki, moralności, a przede wszystkim w stosunkach pracy, których rozwój determinowany jest koniecznością posiadania przez miliardy osób na świecie nowej umiejętności – obsługi komputera w jego zróżnicowanych funkcjach, w tym wykorzystanie Internetu. Badania wykazały, że dzięki dokonany inwestycjom modernizacyjnym w AGH, związanym z rozwojem komunikacji sieciowej zarówno w obrębie samej uczelni jak i w akademikach, prawie 90% studentów i 70% pracowników czynnie użytkuje tę sieć w pracy naukowej, dydaktycznej, zawodowej i administracyjnej. Związane jest to w coraz większym stopniu z odchodzeniem od tradycyjnych metod pracy

i nauki, które aktualnie preferuje około 4,0% badanych, na rzecz łączenia tych metod z nowoczesnymi technikami informacyjnymi, których przemienność lub równoległość postuluje prawie 90% wszystkich badanych, tak nauczycieli akademickich jak i pracowników administracji. Największymi barierami w pracy z Internetem w opinii respondentów, tak studentów jak i pracowników AGH są: awaryjność, koszty eksploatacji oraz zmniejszające się kontakty interpersonalne. Natomiast największymi zaletami są: szybkość przepływu informacji oraz łatwy dostęp do wszelkich dziedzin wiedzy, informacji, zasobów bibliotecznych, jak również międzynarodowych kontaktów badawczych. Uzyskane dane empiryczne pozwoliły dokonać rekonstrukcji modelowej mikrospołeczności informacyjnej w AGH w stosunku do aktualnej struktury społeczeństwa polskiego. Wskazuje ona na wyraźną specyfikę w postaci asymetrii cech położenia społecznego, wyznaczających trzywarstwowy układ stratyfikacji społecznej: digitariat, cogitariat, proletariat, o wyraźnie korzystnym charakterze dla mikrospołeczności informacyjnej AGH.

Problemy dydaktyczne rozpatrywane były w kontekście zwiększających się znajomości i umiejętności technik i metod nauczania w relacjach studentów III roku do studentów I roku. Wynikiem tego typu podejścia, były zestawy bardziej szczegółowych pytań dotyczących przebiegu procesów dydaktycznych, w tym wykorzystanie komputera i Internetu, skierowanych wyłącznie do studentów III roku. „Teleinformatyczną” rolę AGH w wykształcaniu zainteresowań i umiejętności posługiwania się technologiami informacyjnymi wśród swoich studentów widać wyraźnie na przykładzie I i III roku w zakresie takich sposobów korzystania jak:

- opracowywanie projektów: I rok – 10,6%, III rok – 42,9%;
- przeprowadzanie obliczeń rachunkowych: I rok – 17,1%, III rok – 56,7%;
- redakcja tekstów prac kontrolnych: I rok – 18,3%, III rok – 43,5%;
- gromadzenie i przetwarzanie informacji: I rok – 22,7%, III rok – 39,7%;

Uzyskane dane wskazują na „dydaktyczne” wykorzystanie systemów sieciowych, jak również rosnące umiejętności w ich zastosowaniu wraz z upływem lat studiowania w AGH. Wśród zamieszczonych materiałów edukacyjnych w witrynach internetowych najczęściej wyborów badanych studentów uzyskały: informacje bieżące, teksty źródłowe, instrukcje do ćwiczeń, programy nauczania, tematy prac. Stosunkowo mało rozbudowane są informacje dotyczące wymagań egzaminacyjnych łącznie z tekstami samych pytań egzaminacyjnych.

W opinii badanych studentów III roku, promotorem dokonujących się zmian cywilizacyjnych, w tym wykorzystania technologii informacyjnej, są nauczyciele akademicy AGH, którzy w granicach 20–40% wykorzystują w procesie dydaktycznym wyłącznie programy komputerowe oraz Internet, traktując te techniki w kategoriach nowoczesnego narzędzia pracy o globalnym zasięgu [4: s. 25].

Sondażowy charakter badań wyraźnie ograniczył możliwości dokładnej penetracji mikrospołeczności informacyjnej z punktu widzenia potrzeb procesu dydaktycznego. Stąd istotnym sygnałem dla przyszłych badań jest wskaźnik około 40%

mieszkańców miasteczka akademickiego AGH nie wykorzystujących technik teleinformatycznych w procesie uczenia się. Również za ważną informację dla władz dziekańskich wszystkich wydziałów należy uznać fakt, że 35% badanych studentów z I roku nie potrafi wymienić zasobów internetowych dotyczących studiowanej dziedziny wiedzy. Można mniemać, że prowadzenie badań w listopadzie 2000 roku, może być zbyt wczesnym okresem, ażeby „świeży” student I roku nabrał wszelkich orientacji w nowym dla niego otoczeniu – środowisku akademickim. Niemniej można to potraktować jako postulat, ażeby już od pierwszego momentu styczności studenta z uczelnią uczyć go posługiwać się jego przyszłym – powszechnym narzędziem jakim jest i będzie komputer i Internet w zakresie poszukiwania i doskonalenia wiedzy a nie wyłącznie rozrywki.

Zagadnienia politologiczne dotyczyły oceny przez studentów wykorzystania Internetu jako narzędzia w kształtowaniu idei elektronicznej demokracji. Istotne były trzy kwestie. W jaki sposób zastosowanie Internetu, w tym poczty elektronicznej, w kontaktach student – administracja uczelni – kadra dydaktyczna, może wpłynąć wśród studentów na wzrost własnej podmiotowości z racji przekształcania się stosunków typu petent – urzędnik – nauczyciel akademicki, w równorzędny układ partnerski typu nadawca – odbiorca. Drugą kwestią był problem zastosowania Internetu w upublicznianiu procesów decyzyjnych związanych z funkcjonowaniem uczelni i umożliwienie studentom udziału w dyskusjach nad ich ostatecznym kształtem. Ostatnia kwestia dotyczyła oceny wykorzystania Internetu we wprowadzaniu form demokracji bezpośredniej poprzez umożliwienie całej społeczności studenckiej partycypacji w wyborach kandydatów do ciał przedstawicielskich uczelni. We wszystkich poruszanych kwestiach badani studenci w większości, w tym głównie respondenci z III roku, wypowiadali się za wprowadzeniem i upowszechnieniem Internetu w celu kształtowania nowych form demokracji. Ich większościowy udział w głosowaniach byłby wyznacznikiem legitymizacji dla nowych, partnerskich relacji społecznych charakterystycznych dla demokracji elektronicznej, która wcześniej czy później z pewnością zostanie wprowadzona na uczelni.

Odnosząc się do otrzymanych rezultatów badawczych, należy podkreślić ich parametryczno-wskaźnikowe znaczenie, które w postaci liczb i wielkości procentowych potwierdzają być może pewne fakty, które do tej pory miały charakter intuicyjno-refleksyjny nad społeczną oceną skutków rozwijającej się technologii informacyjnej. Aktualnie otrzymany materiał badawczy może stanowić podstawę dla przyszłych eksploracji badawczych o charakterze panelowym, zarówno podejmowanych w AGH jak również w innych ośrodkach akademickich w kraju i za granicą. Z pewnością jest to materiał pionierski.

Najważniejszym wnioskiem wypływającym z badań jest fakt wysokich umiejętności w zakresie posługiwania się technologią teleinformatyczną ze strony studentów AGH, których poziom jest porównywalny z umiejętnościami ich kolegów z renomowanych uczelni zachodnich i amerykańskich. Być może umiejętności te nie zawsze znajdują odbicie w wyłącznym rozwijaniu funkcji edukacyjnych, lecz częściej roz-

rynkowych i informacyjnych, ale istotnym i najważniejszym jest posiadanie przez studentów coraz większych umiejętności w posługiwaniu się globalnym narzędziem pracy jakie stanowią multimedia sieciowe, które będą procentować w ich przyszłej pracy zawodowej.

Z pewnością ten cel przyświecał J. M. Rektorowi, kiedy podjął decyzję o modernizacji sieciowej uczelni, jak również powołaniu pierwszego w kraju internetowego kampusu studenckiego AGH. Działania te znacznie wyprzedziły intencje Rady Europy, która w programie konferencji odbytej w marcu 2001 roku w Sztokholmie, jako jeden z punktów potraktowała konieczność podjęcia działań na rzecz ograniczania luk ludności Europy w umiejętnościach posługiwania się technologią informacyjną. Jak wykazały przedstawione badania, AGH w pełni to zadanie wykonała, posiadając własną empirycznie wydzieloną mikrospołeczność informacyjną.

Bibliografia

- [1] Borowiecki R., Romanowska M. (red.) 2001: *System informacji strategicznej*. Difin, Warszawa
- [2] Goban-Klas T., Sienkiewicz P. 1999: *Spółczesność informacyjna: szanse, zagrożenia, wyzwania*. WFPT, Kraków
- [3] Haber L.H. 2000: *Przedsiębiorczość w zarządzaniu parametrem globalizacji systemów gospodarczych*. [w:] (red.) A. Potocki, „Współczesne tendencje w zarządzaniu”, Chrzanów
- [4] Haber L.H. 2001: *Wpływ globalizacji na różnicowanie się strategii rozwoju zawodowego nauczycieli akademickich*. „Pedagogika Szkoły Wyższej”, nr 16, Szczecin–Warszawa
- [5] *Strategia Rozwoju Polski do roku 2020*. PAN
- [6] Tadeusiewicz R. (1) 2000: *Internet jako narzędzie edukacyjne na tle idei społeczeństwa informacyjnego*. „Wychowanie techniczne w szkole”, nr 2/3
- [7] Tadeusiewicz R. (2) 2000: *Model małej społeczności informacyjnej w Akademii Górniczo-Hutniczej*. „Telekomunikacja i Techniki Informacyjne”, nr 1–2, s. 28–34
- [8] *Wprost*. 2001, nr 11